

## GÜNDEM

# Kur'an'ın İçinde 'Resimli Namaz Hocası' Aramak!

Doç. Dr. Zeki BAYRAKTAR\*

Sadece namazla ilgili tüm bilgi kaynağı 'resimli namaz hocası' kitapçıkları olan bazı Müslümanlar değil, bir çok ilim adamı bile namazın rükünleri hakkında Kur'an'da tafsilat bulunmadığını iddia eder. Bu iddia sahiplerine göre 'namazların kaç rekat olduğu ve nasıl kılınacağı Kur'an'dan öğrenilemez.'

Bu iddiaların Kur'an'ı bir dayanağı olmadığı açıktır. Kur'an, namaz ahkâmını tafsilatlı biçimde bize sunar. Hatta bununla da kalmaz. İlâveten bu ahkâmın tatbikatı hakkında 'resimli namaz hocası' kitapçıklarından daha fazla görsel malzeme de verir! Hem de donuk resimler halinde değil canlı görüntüler halinde! (Tabiri caiz ise) Kur'an'ın içinde namazın kılınma biçimini gösteren bir 'link' mevcuttur. Bu linkte Kur'an'daki namaz ahkâmının tatbikatını ve rekat sayılarını canlı olarak görmek mümkündür! Üstelik bant veya video görüntülerle değil canlı olarak (bu ifadelerimizle ne kast ettiğimiz yazımızın ilerleyen bölümlerinde görülecektir).

Hal böyle iken birçok Müslüman 'Kur'an dini konularda temel ilkeleri belirler ama tafsila-ta girmez' ön kabulüne dayanarak Kur'an'da

Resulullah kaç rekat ve nasıl namaz kıldı ise bu mütevatir intikal sayesinde biz müminler de öyle kılarız. Camilerde cemaatle kılınan farz namazlar, hem namazların rekat sayılarını bildiren ve hem de namazların kılınma biçimini bize öğreten mütevatir tatbikattır (sünnet). Bizler, resimli namaz hocası kitaplarına ve/veya hadislere dayanarak değil Kur'an'ın bu ayetine dayanarak yani 'rûku edenlerle birlikte rûku ederek' namazlarımızı eda ederiz.

\* Üroloji Uzmanı, Özel Pendik Hospital Başhekimisi,  
Araştırmacı Yazar (zekibay@superonline.com)

namazla ilgili tafsilatın bulunmadığı görüşüne sahiptir. Üstelik bu görüş ilim çevrelerinde dahi kabul gördüğünden Müslümanlar arasında oldukça yaygındır. Nitekim Kur'an eksenli bir bakışa sahip olan bazı saygıdeğer ilim adamlarının bile (şu ifadeleri nedeniyle) bu kanaate sahip olduğu anlaşılmaktadır;

'Bu takdirde bile Kur'an'ın dini konularda her türlü bilgiyi içermediği görülecektir. Zira namaz, oruç, zekat, hac, alışveriş, cezalar vb çeşitli konulardaki birtakım tafsilat ve teferruat ile ilgili açıklamaları Kur'an'da bulmak mümkün değildir'.<sup>1</sup>

'Herkesçe bilinen bir gerçektir ki namaz, zekat, hac, oruç vb ibadetlerden tutun ceza, miras, evlenme vb hukuki konulara kadar pek çok konuda Kur'an temel ilkeleri vermekle birlikte genelde tafsilata girmemiştir'.<sup>2</sup>

'Kur'an'da namazla ilgili tafsilatın bulunmadığını' ifade eden bu veya buna benzer görüşler, doğal olarak 'rekât vs gibi namazla ilgili detayların Resulullah tarafından tayin edildiğini veya bu bilgilerin Resulullah'a Kur'an dışı vahiyle bildirildiğini' söylerler. Nitekim günlük hayatta bu görüşü ifade etmek maksadıyla şu tarz ifadelere sıklıkla rastlamak mümkündür;

'Bunu tafsilatı sünnetle sabit olmuş bütün ibadetlere teşmil edebilirsiniz. Ya burada Efendimiz Aleyhiselatü Vesselâm hâşâ kendi içtiha-dıyla yaptı bunları. Ya da Allah'tan aldığı bir vahiyle. Biz biliyoruz ki Cebrail Aleyhisselam namaz vakitlerini, rekât adetlerini bizzât Efendimize öğretmiş ve imamlık yapmış'.<sup>3</sup>

Bu görüşe göre vakit ve rekât sayıları gibi namaz rükünleri Resulullah tarafından tayin edilmemiştir ama bu bilgiler O'na Kur'an dışı vahiyle bildirilmiştir. Yani bu bilgiler

Kur'an'da bulunmamaktadır.

Oysa namaz ahkâmının tamamı elbette ki Allah tarafından tayin edilmiştir ve bunların tamamı Resulullah'a Kur'an ile bildirilmiştir. Resulullah, namazla ilgili Kur'an ahkâmını tatbik etmiştir. O bu amaçla Kur'an dışı bazı özel vahiylerle muhatap olmuş ve Cebrail (as) ile birlikte namaz kılmış olabilir. Bu duruma Cebrail'in teyidi denir.<sup>4</sup> Lakin bu olay vesilesiyle Cebrail (as)'ın getirdiği (Kur'an'daki namaz ayetlerine ilaveten) herhangi bir ahkâm olmamıştır. Cebrail (as), Resulullah ile birlikte namaz kılarak mevcut Kur'an ahkâmının tatbikatını teyit etmiştir.

Dolayısıyla namazın hiçbir rükünü Resulullah tarafından tayin edilmiş veya bu rükünler O'na Kur'an dışı vahiyle bildirilmiş değildir. Namaz rükünlerinin tamamı Kur'an ile bildirilmiştir. Bu nedenle namaz ahkâmının tamamını Kur'an'da bulmamız mümkündür. Biz ilgili ayetleri zikrederek bunun böyle olduğunu (inşallah) göstereceğiz. Ancak bu detaylara girmeden önce şu hususu hatırlatmak istiyoruz:

Kur'an, sadece namazla değil din ile ilgili tüm ahkâmı tafsilatı ile birlikte içermektedir. Nitekim konu hakkındaki bazı ayetler şöyledir;

**"(Bu Kur'an) Uydurulmuş bir söz değildir. Lakin kendinden önceki (kitapları) doğrulayan, iman eden bir toplum için her şeyi 'tafsilatlı biçimde açıklayan', hidayet ve rahmet (olan bir kitap) tır." (Yusuf 111)**

**"Sana bu kitabı, Müslümanlar için her şeyi beyan etsin, doğruluk rehberi, rahmet ve müjde olsun diye indirdik." (Nahl 89)**

Görüldüğü üzere Kur'an, din konusundaki bilgileri özet olarak içeren bir kitap değildir.

<sup>1</sup> Kırbasoğlu, Hayri, İslam Düşüncesinde Sünnet, s.132.

<sup>2</sup> Kırbasoğlu, İslam Düşüncesinde Sünnet, s.134.

<sup>3</sup> <http://ebubekirsifil.com/index/arastirmaci-yazar-ebubekir-sifil-ile-gureba-mart-2008/>

<sup>4</sup> Orum, Fatih, Kur'an ve Sünnet Temelinde Kur'an'ı Anlama Usulü, s.111-120.

Din konusunda (müminlere lazım olan) her şeyi içerdiği gibi, içerdiği her konuyu tafsil eden ve ayetleri bizzat Allah tarafından açıklanmış olan bir kitaptır. Bu husus, benzer şekilde Enam 114, Yunus 37, Hud 1,2, Ta-Ha 113, Fussilet 3 ve 44 vb bir çok ayet ile de bildirilmektedir. Bu nedenle 'Kur'an dini konularda temel ilkeleri belirler ama tafsilata girmez' ifadesi Kur'ani hiçbir dayanağı bulunmayan bir ön kabulden ibarettir.

Kur'an'ın, içerdiği her bilgiyi tafsilatlı biçimde açıklamış olması, elbette ki namaz için de geçerlidir. O halde, rekat sayıları da dahil namaz ile ilgili tüm ahkam Kur'an'da bulunuyor ve Kur'an'da bulunan bu ahkam yine bizzat Kur'an tarafından tafsil ediliyor olmalıdır. Aksi halde yukarıda zikredilen ayetlerin bir anlamı kalmaz (dı). Şimdi namaz rükünlerinin hangi ayetlerde zikredildiğini kısaca özetleyelim:

Bilindiği üzere namazın şart ve rükünleri, ilmihal kitaplarında 'dışından' ve 'içinden' farzlar şeklinde tasnif edilir. Zaten bu şart ve rükünler ayete dayandığı için 'farz' olarak nitelenmiştir (bu durum bile tüm namaz rükünlerinin Kur'an'a dayandığını gösterir). Namazın şart ve rükünleri şunlardır:

Dışından farzlar: 1)Hadesten taharet, 2)Necasetten taharet, 3)Setr-i avret, 4)Kible, 5)Vakit, 6)Niyet.

İçinden farzlar: 1)Başlangıç tekbiri, 2)Kıyam, 3)Kıraat, 4)Rüku, 5)Secde ve 6)Kade-i ahire.<sup>1</sup>

Şimdi, namaz için emredilen bu şart ve rükünlerin hangi ayetlerde zikredildiğini görelim:

Namaz öncesi hazırlık bakımından gerekli olan taharet, abdest, gusül ve ihtiyaç halinde teyemmüm ile ilgili ayetler: Maide 6 ve Nisa 43.

Namazın vakitlerini bildiren ayetler: Bakara

238, Hud 114, İsrâ 78, Rum 17,18, Ta-Ha 130, Ahzab 41,42, Kaf 39 ve Tur 49. Bu ayetlerin bir bölümünde 'eqimu's salat' ifadesi yer alır. Bu ifade, 'namazları tüm rükünleri ile birlikte eda edin/kılın' anlamına gelir ve ilgili ayetlerde zikredilen vakitlerdeki farz namazları işaret eder. Bazı ayetlerde ise 'Allah'ı tesbih edin, anın' ifadesi yer alır. Bu ifadeler de ilgili ayetlerde zikredilen ve günün muhtelif vakitlerinde kılınan revatip/sünnet namazları işaret eder.

Namaz kılmak niyetiyle Kabe'ye yönelmeyi (kible ve niyeti) emreden ayetler: Bakara 144 ve 150.

Namazda tesettürü (setr-i avreti) emreden ayetler: Araf 26, 31 ile birlikte elbette ki tesettürü emreden tüm ayetler.<sup>2</sup>

Namazda tekbir getirilmesini emreden ayetler: İsrâ 110,111.

Namazda kıyam, kıraat, rükü, secde ve kade-i ahire yapılmasını emreden ayetler: Bakara 43, Ali İmran 191, Hac 77, Zümer 9, Fetih 29, Ankebut 45, Müzzemmil 20.

Görüldüğü üzere örnek seçtiğimiz bu ayetlerde dahi namaz rükünlerinin tamamını Kur'an'da buluyoruz. Bu ayetlere göre, namazı belli vakitlerde (sabah, öğle, ikindi, akşam ve yatsı) kılmak,<sup>3</sup> namaz öncesinde abdest almak (su yoksa teyemmüm yapmak) veya gerekiyorsa boy abdesti almak (gusül),<sup>4</sup> namaza niyetle kibleye (Mescid-i Harama) doğru yönelmek,<sup>5</sup> tekbir getirmek,<sup>6</sup> kıyamda durmak,<sup>7</sup> Kur'an'dan kıraat yapmak,<sup>8</sup> rükü

<sup>2</sup> Nur 24/30,31; Ahzab 33/59.

<sup>3</sup> Hud 11/114; İsrâ 17/78; Ta-Ha 20/130; Rum 30/17,18; Ahzab 33/41,42; Kaf 50/39.

<sup>4</sup> Nisa 4/43; Maide 5/6.

<sup>5</sup> Bakara 2/144,150.

<sup>6</sup> İsrâ 17/111.

<sup>7</sup> Bakara 2/238,239; Zümer 39/9.

<sup>8</sup> Ankebut 29/45; Müzzemmil 73/20.

<sup>1</sup> Bilmen, Ömer Nasuhi, Büyük İslam İlmihali, s.113.

etmek,<sup>1</sup> secdeye kapanmak<sup>2</sup> ve kade-i ahire<sup>3</sup> yapmak Kur'an'ın emrettiği şart ve rükünlerdir.

Kur'an, namaz rükünlerini bildirdiği gibi bu rükünlerin içeriğini de bildiriyor. Mesela namazda kıraati emreden Kur'an, ne tür ayetlerin kıraat edilmesi gerektiğini, hatta bu kıraatin nasıl bir ses tonuyla yapılması gerektiğini bile bildirmektedir:

**“Duanda/Namazında sesini çok yüksek veya çok kısık tutma, bu ikisinin arasında bir sesle oku. Ve şöyle de: Hamd O Allah’a aittir ki, hiçbir çocuk edinmedi ve mülkte ortağı yoktur, aciz olmayıp bir yardımcıya da ihtiyacı yoktur. O’nu tekbir edebildikçe tekbir et.”** (İsra 111)

**“Onların (müminlerin) oradaki duaları ‘subhanekellahumme’ ve tahiyyatları ‘selam’ ve dualarının sonu da ‘elhamdulillah rabbilaleminidir.’** (Yunus 10)

Ayrıca, namaz kılarken saygı ile ayakta durmak ve kunut yapmak,<sup>4</sup> namazı huşu içinde kılmak<sup>5</sup> ve namazda iken ne dediğini bilmek<sup>6</sup> gibi hususları tavsiye eden Kur'an, sefer ve korku halinde iken namazın binek üzerinde kılınabileceğini,<sup>7</sup> savaş halinde ise namazın kısaltılarak eda edilebileceğini (bile) bildirmiştir.<sup>8</sup> Yani nadir rastlanabilecek hususlar da dahil namaz ile ilgili hiçbir ayrıntı Kur'an'da atlanmamış değildir.

Rekat sayıları hangi ayetle düzenlenmiştir?

‘Rekat’, ‘rûku’ demektir. Namazda ‘rûku’ yapmayı emreden Kur'an, bunun kaç kez tekrar-

lanacağını yani namazların rekat sayılarını da elbette ki belirlemiştir. Kur'an'ın rekat sayılarını bildiren ayeti/formülü şudur;

**“Namazı ikame edin (dosdoğru kılın) ve zekatı verin ve rûkû edenlerle birlikte siz de rûkû edin.”** (Bakara 43)

‘Namazlarınızı rûku edenlere tabi olarak kılın’ anlamına gelen bu ayet tüm namazların rekat sayılarını belirleyen ve öğreten Kur’ani bir buyruk/formüldür. Hatta bu buyruk, sadece rekat sayılarını değil tüm namaz ahkâmının tatbikatını öğreten bir formüldür. Allah Teala, namazların kaç rekat olduğunu ve nasıl kılınacağını müminlere böyle bildirmiştir.

Kur'an'ın bu amaçla kaynak gösterdiği adres (verdiği link) ümmetin fiili tatbikatıdır. Hedef adres bir metin veya söz değil her gün beş vakit namaz kılan cemaatin canlı uygulamasıdır. Kur'an bize şunu telkin etmiş olur: ‘Ey Müminler! Namazların rekat sayılarını mı öğrenmek istiyorsunuz? Camilerdeki cemaate uyararak (rûku edenlerle birlikte rûku ederek) namaz kılın. Böylece otomatik olarak rekat sayılarını öğrenin. Hatta tüm namaz ahkâmının tatbikatını, namazların kılınma biçimini de...’

Namazların kılınma biçimi asırlar öncesinden günümüze Kur'an'ın bu formülü (ümmetin bu mütevatir tatbikatı) sayesinde intikal etmiştir. Resulullah kaç rekat ve nasıl namaz kıldı ise bu mütevatir intikal sayesinde biz müminler de öyle kılarız. Camilerde cemaatle kılınan farz namazlar, hem namazların rekat sayılarını bildiren ve hem de namazların kılınma biçimini bize öğreten mütevatir tatbikattır (sünnet). Bizler, resimli namaz hocası kitaplarına ve/veya hadislerle dayanarak değil Kur'an'ın bu ayetine dayanarak yani ‘rûku edenlerle birlikte rûku ederek’ namazlarımızı eda ederiz. Böylece namazların rekat sayıları dahil kılınma biçimini fiili tatbikatla öğrenmiş oluruz.

<sup>1</sup> Bakara 2/43; Maide 5/55; Hac 22/77; Fetih 48/29.

<sup>2</sup> Ali İmran 3/113; Hac 22/77; Ahzab 39/9; Fussilet 41/37; Fetih 48/29.

<sup>3</sup> Ali İmran 3/191.

<sup>4</sup> Ali İmran 3/43.

<sup>5</sup> Müminun 23/2.

<sup>6</sup> Nisa 4/43.

<sup>7</sup> Bakara 2/238, 239.

<sup>8</sup> Nisa 4/101-103.

Bu durumu şu örnekle izah etmeye çalışalım: Hiçbir İslami bilgisi olmayan bir gayrimüslim bugün Müslüman olsa ve nasıl namaz kılacağını sorsa ona şöyle deriz: "Bir grup mümin beş vakit namazı daima camide topluca kılar, sen de git topluca namaz kılan bu müminleri taklit ederek abdest al ve onlarla birlikte namaza dur, onlar ne yapıyorsa sen de aynısını yaparak onları taklit et (rûku edenlerle birlikte rûku et). Böylece namazı kılmış olursun. Cemaatle kılınan bu namazlarda hiç kıraat yapmasan bile olur. Çünkü kıraati zaten tüm cemaat adına imam yapar. Zamanla bazı ayetleri ezberlersen bilahare sen de tek başına namaz kılabilirsin."

Bizim bu önerimizi tatbik eden bir insanın namazı ile namazlarımız arasında rekat sayıları bakımından her hangi bir fark olabilir mi? Mesela bu insanın akşam namazını 3 rekat değil de 2 veya 4 rekat kılma ihtimali var mıdır? Veya öğle namazını 4 değil de 2 rekat kılabilir mi? Elbette ki kılamaz. Tabi olduğu cemaat kaç rekat kılsa (ne kadar rûku ederse) o insan da o kadar rûku edecektir. Peki bu insan, namazların rekat sayılarını hangi bilgiye dayanarak öğrenmiştir? İlmihallere bakarak mı? Hadislerle mi? Yoksa sadece Kur'an'ın emri (formülü) ile mi?

Kur'an, namazların rekat sayılarını (yukarıda da izah edildiği üzere) bu formül ile bize öğretir/intikal ettirir. Bu durumda şöyle bir soru akla gelebilir? Namazların rekat sayılarını belirleyen kimdir? Allah Teala mı? Resulullah mı?

Rekat sayılarını belirleyen elbette ki Allah Teala'dır. Resulullah, Allah'ın belirlediği bu sayıları tatbik etmiştir. Çünkü Resulullah'ın rekat sayısı veya başka bir namaz rûknünü düzenleme yetkisi yoktur. Bu yetki ancak mabud olan Allaha aittir. Resulullah ise mabud

değil abid'tir (kul).<sup>1</sup> Görevi de sadece Allah'ın ayetlerini (Kur'an'ı) tebliğ etmek, O'nun elçiliğini yapmaktır.<sup>2</sup>

Akla gelebilecek bir diğer soru da şudur: Rekat sayıları Resulullah'a nasıl bildirilmiştir? Kur'an ile mi? Kur'an dışı bir vahiyle mi?

Resulullah, rekat sayılarını vahyin ve şeriatın devamlılığı sayesinde mütevatir tatbikattan (önceki Resul'lerin sünnetinden) öğrenmiştir. Çünkü bize 'Resule tabi olun'<sup>3</sup> emri verildiği gibi O'na da 'önceki Resul'lerin yoluna tabi ol'<sup>4</sup> emri verilmiştir. Ayrıca 'rûku edenlerle birlikte rûku edin (Bakara 43)' emri, elbette ki sadece bize değil Resulullah'a da verilmiş olan bir emirdir. Bu emrin ilk muhatabı O'dur. Ayrıca bu emir ilk kez O'na verilmiş de değildir. Aynı emir asırlar öncesinde Hz.Meryem'e (ve O'nun şahsında hepimize) verilmiştir;

**"Ey Meryem: Rabbine divan dur/kunut yap ve secdeye kapan ve rûkû edenlerle birlikte rûkû et"** (demişti.) (Ali İmran 43)

Demek ki Hz.Meryem zamanında da rûku eden bir topluluk vardı. Aksi halde Hz.Meryem 'rûku eden topluluğu' nereden bulacak ve kime uyararak namaz kılacaktı? Bu durum, namazın önceki ümmetlere de farz olduğunu ve eskiden beri kılındığını gösterir. Zaten bu husus bir çok ayetle sabittir.<sup>5</sup> Ayrıca Mekke ve civarında, Hz.İbrahim zamanından beri namaz kılan Hanif bir topluluğun varlığı da Kur'an ile sabittir.<sup>6</sup> Demek ki Resulullah da "Önceki Resullerin yoluna tabi ol (Enam 90)' ve 'Rûku edenlerle birlikte rûku ederek namaz

<sup>1</sup> Bakara 2/23; Enfal 8/41; İsrâ 17/1; Meryem 18/1; Furkan 25/1.

<sup>2</sup> Ali İmran 3/20; Maide 5/92; Nahl 16/35; Nur 24/54; Ankebut 29/18; Cin 72/23.

<sup>3</sup> Ali İmran 3/32,132; Nisa 4/59; Maide 5/92; Enfal 8/1,20,46; Ta-Ha 20/90; Nur 24/54; Şuara 26/126,131, 144vd.

<sup>4</sup> Enam 6/90.

<sup>5</sup> Yunus 10/87; Hud 11/87; Meryem 19/31,54,55; Lokman 31/17.

<sup>6</sup> Bakara 2/125; İbrahim 14/37,40; Hac 22/26,27.

kıl" (Bakara 43) emirleri gereğince bu Hanif topluluğa tabi olarak namaz kılmış ve rekat sayılarını (tıpkı bizim bugün öğrendiğimiz gibi) bu topluluktan öğrenmiştir (önceki Resullerin mütevatir sünnetinden). Zira namazların kılınma biçimi sadece son Nebi-Resulün değil tüm Nebi-Resullerin ortak sünnetidir. Bu sünnet, kitlesel nakiller yoluyla kıyamete kadar böyle intikal edecektir.

O halde rekat sayıları Resulullah tarafından belirlenmediği gibi, bu bilgi Resulullah'a Kur'an dışı vahiyle de bildirilmiş değildir. Rekat sayıları, izah edildiği üzere Kur'an ile düzenlenmiş ve Kur'an ile bildirilmiştir. Resulullah, namazlarını Kur'an'ın kendisine emrettiğini yaparak yani rüku edenlerle birlikte rüku ederek kılmıştır. Böylece önceki Resullerin sünnetine tabi olmuştur. Biz müminler de tıpkı O'nun yaptığı gibi, Kur'an'ın emrine uyararak, yani rüku edenlerle birlikte rüku ederek namaz kılıyor ve böylece biz de Resulullah'ın sünnetine tabi oluyoruz (aslında tüm Nebi-Resullerin ortak sünnetine).

Sonuç itibarıyla bizler de Resulullah'ın izinden giderek Kur'an'ın tabi olun dediği mütevatir tatbikata tabi oluyor ve namazları bu şekilde kılıyoruz. Böylece Kur'an'a/Resul'e tabi oluyoruz. Bu nedenle 'Kur'an'a tabi olarak namaz kılıyoruz' ifadesi ile 'Resulün sünnetine tabi olarak namaz kılıyoruz' ifadesi aynı anlama gelir. Her ikisi de mütevatir tatbikata tabi olmayı ifade eder. Bu durumu Kur'an'a veya Kur'an ahkâmının tatbikatı olan sünnete tabi olmak şeklinde de ifade edebiliriz.

Kur'an'ın rekat sayılarını belirleyen ayeti/formülü işte böyledir. Ancak rekat sayıları ile ilgili Kur'an'daki bilgi sadece bu ayetle sınırlı değildir. Allah Teala şöyle buyurmaktadır;

**"Yeryüzünde sefere çıktığınızda kâfirlerin size bir kötülük yapacağından korkarsanız**

**namazı kısaltmanızda size bir vebal yoktur. Kuşkusuz kâfirler sizin apaçık düşmanınızdır. Sen onların aralarında bulunup da onlara namaz kıldırıldığında içlerinden bir kısmı seninle beraber namaza dursun. Silahlarını da yanlarına alsınlar. Bunlar secdeye vardıklarında diğer bir kısmı arkanızda beklesin. Sonra o namaz kılmamış olan diğer kısım gelsin seninle beraber (bir rekat) kılsınlar ve ihtiyatlı bulunsunlar, silahlarını yanlarına alsınlar. Kâfirler arzu ederler ki, silahlarınızdan ve eşyanızdan bir gafil olsanız da size ani bir baskın yapsalar. Eğer size yağmur gibi bir eziyet erişir veya hasta olursanız silahlarınızı bırakmanızda bir vebal yoktur. Bununla beraber ihtiyatı elden bırakmayın. Kuşkusuz Allah kâfirlere alçaltıcı bir azap hazırlamıştır. O korkulu zamanda namazı kıldınız mı gerek ayakta, gerek otururken ve gerek yanlarınız üzerinde hep Allah'ı zikredin. Korkudan kurtulduğunuzda namazı tam erkanı ile kılın. Çünkü namaz müminler için vakitleri sınırlı olan bir farzdır"** (Nisa 101-103).

Görüldüğü üzere, kâfirlerle yapılan zorlu bir savaş esnasında bile namazların ertelenmesine müsaade edilmemiştir. Hatta böyle bir savaş esnasında hasta olursa ve/veya yağmur yağsa bile (en az bir rekat) namazın kılınması emredilmiştir. Dikkat edileceği üzere, ayetteki 'kısaltılmış namaz' ifadesi 'bir rekat kılınan namaz' için kullanılmıştır. O halde iki rekat kılınan bir namaz kısaltılmış değildir. Tam kabul edilen bir namazdır. Demek ki (ayette herhangi bir vakitten bahsedilmediğine göre) tüm namazlar için rekat sayısı en az iki olmalıdır.

Görüldüğü üzere 'Kur'an'da namaz ile ilgili tafsilat bulunmaz' görüşü dayanaksız bir önyargıdan ibarettir. Kur'an rekat sayılarını, hatta daha geniş bir ifade ile namazların kılınma

biçimini, 'tabi olun' diye işaret ettiği mütevatir tatbikatla düzenlemiş/öğretmiştir. Aslında bu durum sadece namaz ile ilgili değildir. Hac ve oruç gibi ibadetlerin eda biçimi için de geçerlidir. Kur'an, bu ibadetlerin eda şekli için (ahkâmın tatbikatı için) ümmetin mütevatir tatbikatına tabi olmayı emreder.

Mesela hac ile ilgili ayetlerde geçen 'tavaf edenler'<sup>1</sup> ifadesi ve 'insanların Arafat'tan/Meşar'dan sel gibi aktığı yerden siz de akın'<sup>2</sup> gibi emirler, hac ibadetin eda biçimi için referans gösterilen mütevatir tatbikatlardır. Bu ayetler, 'tavaf eden kalabalığa karışarak tavaf edin' ve 'Arafat'tan, Müzdelife'ye, oradan da Mina'ya doğru sel gibi akan kalabalığa karışarak siz de akıp gidin' manasına gelir. Bir başka ifade ile 'Ey Müminler! Haccı, kalabalık halindeki müminler nasıl yapıyorsa siz de öyle yapın, kalabalığa karışın ve haccı tamamlayın...' anlamına gelir. Nitekim hac ibadeti, asırlardır Kur'an'ın işaret ettiği bu mütevatir tatbikata tabi olarak eda edilir. Asırlardır bu böyle olmuştur. Kıyamete kadar da bu böyle devam edecektir.

Benzer şey oruç ibadeti için de geçerlidir. Kur'an, 'sizden öncekilere farz kılındığı gibi oruç size de farz kılındı'<sup>3</sup> ayeti ile orucun farziyetini bildirirken 'orucu, sizden öncekiler nasıl tuttu ise siz de öyle tutun' demiş olmaktadır. Demek ki orucun ne olduğu ve nasıl tutulacağı da mütevatir yolla öğrenilir. Öyle de öğrenilmiştir. Bu ayetin nazil olduğu dönemde hiç kimse orucun ne olduğunu sormamıştır. Çünkü mütevatiren tatbik edilmektedir.

Dolayısıyla milyarlarca mümin, namazı, haccı ve orucu bu mütevatir sünnete (Kur'an ahkâmının tatbikatına) dayalı olarak eda eder. Bu tevatür sayesinde ki her Müslüman,

mezhebi ne olursa olsun, sabah namazını 2, akşam namazını 3, öğle, ikindi ve yatsıyı ise 4 rekat kılar. İsteyen revatip namazları ayrıca kılar. Dünyanın neresinde olursa olsun hiçbir Müslüman 'ben akşam namazını 3 değil 4 rekat kılacağım' demez. Hatta yeni Müslüman olan bir kimse dahi 'ben namazların kaç rekat olduğunu bilemediğim için kılamıyorum' diyemez. Tüm namazlarını cami cemaatini taklit ederek, yani rüku edenlerle birlikte rüku ederek kılabilir.

Sonuç olarak şunu diyebiliriz ki; 'rekat sayıları vs gibi namazla ilgili tafsilat Kur'an'da bulunmamaktadır' görüşü, Kur'an'ın gereği gibi tedebbür edilmemesinden kaynaklanan bir ön yargıdan ibarettir. Bu görüşün Kur'ani bir dayanağı yoktur. Namazla ilgili ahkam, tafsilatı ile birlikte Kur'an'da bulunmaktadır. Kur'an, bu ahkâmı tafsil edilmiş halde bildirdiği gibi bu ahkâmın tatbikatını ayrıca fiili olarak da göstermekte/öğretmektedir. ■

<sup>1</sup> Bakara 2/125;Hac 22/26.

<sup>2</sup> Bakara 2/199.

<sup>3</sup> Bakara 2/183.